

SĂRBĂTOAREA CA STARE DE SPIRIT

Tîrgu Mureș, 7-10 octombrie 1993

Unii asemuiesc teatrul cu o sărbătoare. Și în bună măsură așa este, de vreme ce oamenii se îmbracă frumos, ca de sărbătoare, cînd merg la teatru, iar raporturile între scenă și sală sînt dominate de o atmosferă de comuniune. Sînt, desigur, și excepții – ba chiar destul de numeroase în ultima vreme –, dar asta e altă poveste.

Sărbătorii-spectacol i se adaugă uneori sărbătoarea-aniversare. Artă efemeră, teatrul – prin slujitorii săi – simte nevoia să-și marcheze mai apăsător locul în istorie printr-o iluzorie oprire, pentru o mai substanțială autodefinire, în fuga inexorabilă a timpului.

Începutul stagiunii 1993-1994 a prilejuit tocmai o asemenea oprire sărbătorească la Tîrgu Mureș, unde, sub genericul **Tîrgu Mureș... Toamnă... Teatru...**, au fost marcate mai multe aniversări: 30 de ani de la înființarea secției române a Teatrului Ariel, 15 ani de cînd Teatrul de Stat Tîrgu Mureș a devenit Teatru Național, 20 de ani de cînd prestigioasa instituție își prezintă spectacolele în noul și frumosul edificiu din Piața Teatrului. Și, ca și cum aniversările instituțiilor locale nu ar fi fost suficiente, Teatrul Național a invitat „Promoția de aur” a IATC (1956), la o întâlnire sărbătorească cu publicul tîrgumureșean, avînd în vedere că cei mai mulți membri ai acestei promoții au împlinit, în acest an, vîrsta de 60 de ani.

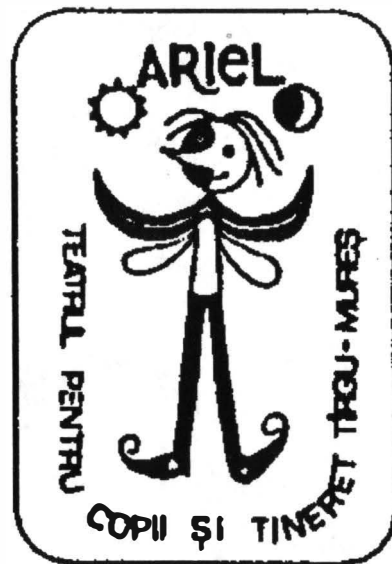
Multipla sărbătoare a constat în primul rînd din spectacole, prezentate de artiștii locului, români și maghiari, dar și de oaspeți de peste hotare, precum și din întâlniri și discuții cu presa și cu publicul, starea de sărbătoare instalîndu-se în

întregul oraș pe parcursul celor patru zile, ca un preludeu benefic al stagiunii. Să le detaliem pe rînd.

ARIEL – 30

În organizarea acestor manifestări, Teatrul pentru Copii și Tineret ARIEL a avut un rol important, dovedind că vîrsta maturității este favorabilă. Ni s-a amintit că, la Tîrgu Mureș, teatrul de păpuși profesionist a împlinit de fapt 45 de ani, activitatea sa desfășurîndu-se, în primii 15 ani, numai în limba maghiară. În 1963, secția română a fost inaugurată cu **Punguța cu doi bani**, o dramatizare de Viorica Filipoiu după Ion Creangă, pusă în scenă de regizorul secției maghiare, Pál Ántál, în scenografia lui Ambrus Imre. O variantă nouă de spectacol, pe o dramatizare de Ion Gheliuc, în regia Mariei Mierluț și scenografia lui József Haller (realizată în 1987) ne-a fost prezentată acum, încîntînd și copiii, și maturii din sală, prin destoinica mînuire a păpușilor într-un ritm vesel, ghidat de ilustrația muzicală a regizoarei.

Dintre spectacolele mai vechi rămase în repertoriul teatrului, **Cuconițele mele dragi**, adaptare de Valentin Silvestru după schițele lui I.L. Caragiale (1973), a confirmat valențele satirice ale spectacolului de păpuși destinat adulților. Lumea lui Caragiale a fost transpusă în imagini plastice expresive, pline de haz, cu virtuți acid caracterizate (scenografia: Ambrus Imre), unitatea spectacolului fiind ingenios obținută printr-un trio de „amici” – Monșerul, Lache și Mache – cu funcție de comentatori. Și, dacă prea dese schimbări de decor n-ar fi produs întreruperi supărătoare ale ritmului, desfătarea noastră în fața acestei dificile

întreprinderi a regizoarei Maria Mierluț, la care au contribuit cu folos actorii profesioniști de la Teatrul Național, ar fi fost deplină.

Cea mai recentă realizare a Teatrului ARIEL este **Sînziانا și Pepelea** după Vasile Alecsandri, a cărei premieră a avut loc la 8 octombrie, așadar în cadrul sărbătoririi, dîndu-ne măsura evoluției teatrului spre rafinament și ingeniozitate. Aceste calități se remarcă începînd cu scenografia lui Eustațiu Gregorian, ale cărei căpițe de fîn plantate în scenă structurează eficient spațiul de joc, creează atmosferă și, totodată, oferă excelente paravane pentru mînuirea păpușilor. Îmbinarea jocului actorilor cu acela al păpușilor interferează realitatea cu basmul într-un mod admirabil, sub îndrumarea regizorală spirituală, inventivă și fermă a Mariei Mierluț. Din mulțimea personajelor-păpuși, caracterizate cu umor atît de scenograf cît și de artiștii-mînuitori, am reținut cu osebire pe cele interpretate de Rudolf Moca (Zmeul și Papură-Împărat), de un haz savuros, Alexandrina Moldovan (Sînziانا), Mioara Topor și Mariana Iordache, fiecare în mai multe roluri. Trupa actuală a secției române a Teatrului ARIEL și-a afirmat valoarea în ultimii ani și în unele confruntări internaționale.

Onorînd aniversarea colegilor lor, artiștii secției maghiare au prezentat **Povești cu animale** de Zsigmond Móricz, în regia experimentatului Pál Ántál și scenografia plină de fantezie a lui József Haller. O succesiune veselă de fabule pentru cei mici, excelent mînuite, de o simplitate cuceritoare și cu poante de umor modern.

Invitat la sărbătoare, Teatrul de păpuși „Guguță” din Chișinău a oferit **Tragica**

Cuconițele mele dragi după Caragiale la teatrul ARIEL

comedie sau *Comica tragedie a lui Punch și Judy* (nu se spune după care variantă), în traducerea din limba engleză și adaptarea lui Paul Tutungiu jr. Peripețiile rudelor britanice ale cuplului român Vasilache și Marioara au găsit o interpretare de bun nivel profesional, suculență și imagini plastice de un grotesc semnificativ (scenografia: Galina Molotov) în spectacolul regizat de Victor Stefaniuc, directorul teatrului, îmbinând cu pricepere mișcarea vie a „commediei dell'arte” cu mînuirea abilă a păpușilor pe mînă.

Și, pentru ca „participarea internațională” să fie deplină, Compania „Pannalaf's Puppets”, formată din Tina și Michel Perret-Gentil din Vandoeuvres, Elveția, ne-a stîrnit admirația și bucuria prin ingeniozitate, umor și poezie, componînd „la vedere” spectacolul *Circus ad libitum*. Acesta ilustra, prin imagini, mișcare, muzică și o nemaipomenită capacitate de a calcula fiecare nuanță și fiecare efect, zicale latinești de tipul „Sublata causa, tollitur effectus”, „Ex nihilo nihil”, „Sancta simplicitas”, „Multi sunt vocati, pauci vero electi”, „Ars longa, vita brevis”, „Aut Caesar, aut nihil”, „Sic transit gloria mundi”

și multe, multe altele.

La cei 30 de ani ai săi, secția română a Teatrului ARIEL și-a dovedit maturitatea dobîndită prin muncă și perseverență, o contribuție importantă la această maturizare avînd directorul actual, bun organizator și nu numai, teatrologul Zeno Fodor.

Două spectacole la Teatrul Național

Arthur osînditul de Matei Vișniec, piesă scrisă de autor înainte de plecarea sa din țară (care s-a petrecut în 1987), abordează relația călău-osîndit în cheie parabolică, creînd o situație paradoxală: asumîndu-și rolul de condamnat la moarte cu seninătate și calm, Arthur vrea „să se bucure” de o execuție după toate regulile și cu toată strălucirea, obligîndu-și călăul să-și facă datoria, în timp ce călăul și toți cei ce reprezintă Puterea – Gardianul, Colonelul, Guvernatorul – caută prin toate tertipurile să-l înduplece să le accepte decrepitudinea și insuficiențele profesionale, etalîndu-și mizeria morală și mate-

rială într-o revărsare de argumente absurde ce dizolvă tragicul legitim într-o bufonadă irezistibil comică. Spectacolul realizat de Dan Alecsandrescu în scenografia reușită, grotesc macabră a Emiliei Jivanov, exploatează cu voluptate paradoxurile textului, punîndu-i în valoare jocurile de replici și situații în toată bogata lor conotație satirică. Actorii și-au lucrat cu plăcere rolurile, uneori lăsîndu-se chiar tentați să improvizeze dincolo de cerințele stricte ale textului și impietînd astfel asupra ritmului spectacolului. Se detașează net Dan Glasu (Călăul), actor de mare fantezie, dar nu poate fi omisă participarea fiecărui interpret la transpunerea acestei „mascarade în două părți”; în ordinea indicată de autor: Nicu Mihoc (Arthur), Aurel Ștefănescu (Gardianul decrepit), Corneliu Frimu (Colonelul), Edi Marinescu (Gufi), Constantin Săsăreanu (Guvernatorul de ridicolă autoritate).

Bela, regele orb de Székely János, prezentat de secția maghiară, își păstrează vigoarea și puterea de atracție asupra publicului, la mai bine de doi ani de la premieră. Este evocarea unui episod

de cîteva decenii din istoria Ungariei din perioada de început a statului maghiar (1095-1141). Autorul a evitat atît calea parabolii, cît și pe aceea a reconstituirii documentare, preferînd o narațiune dramatică, sprîe a desluși mecanismul luptei pentru putere în împrejurările istorice date. Un rege care avea de ales între alianța cu germanii și alianța cu papa, cedează o parte din puterea sa reginei și încearcă să mențină un echilibru între forțele politice interne. Spectacolul pus în scenă de Kovács Levente esențializează problematica piesei, subliniindu-i actualitatea. Scenografia creată de Dobre Kothay Judit favorizează această concepție: spațiul scenic aproape gol, structurat de cîteva elemente neutre, vag istoricizante, este dominat de o uriașă coroană, simbol al puterii, costumele fiind reduse la un minim de elemente sugestive, plasate pe tricouri „de lucru” în culori neutre. În această ambianță stimulatîvă, corul nobililor, propulsat în scenă de lumina puternică a reflectorului, creează atmosfera de evocare-dezbatere, dialogurile atingînd cote înalte de tensiune dramatică, întreruptă de naratorul care, din cînd în cînd, marchează trecerea timpului. S-au impus prin angajare dramatică Nagy István (Regele Bela), Hunyadi László (Almos), Csörgöffy László (Kálmán), Gáspár Imola (Regina Ilona), Kozsik József (Gellért, prietenul și sfetnicul regelui).

Gala „Promoției de aur”

Starea de sărbătoare a atins apogeul în seara de 9 octombrie, cînd, în sala plină a

Teatrului Național, „Promoția de aur” a anului 1956 a adus un omagiu Teatrului Național din Tîrgu Mureș la cei 15 ani ai săi, oferind nu un spectacol, ci, cum spunea Mircea Albulescu – inspirat prezentator, comentator-moderator cum se spune acum, „compère” cum se spunea pe vremuri –, „un mod de a fi împreună, o sărbătoare”.

A fost, într-adevăr, o seară de sărbătoare, cu atîtea mari talente pe metru pătrat de scenă, cu flori și aplauze, cu zîmbete înlăcrimate de emoție, cu umor și duioșie, cu evocări tandre sau pline de respect, cu momente actoricești exemplare, cu glumițe șoltice și accente grave. Deschisă prin mesajul președintelui țării și discursul prefectului județului, Gala a început cu citirea catalogului promoției, fiecare nume fiind salutat de îndelungi aplauze, chiar atunci cînd cel strigat nu răspundea „prezent”. Erau însă prezenți, cu sufletul și în sufletul tuturor, chiar și aceia care, în acea seară, se aflau „în altă parte”. Pentru că, în ciuda pierderilor suferite, promoția aceasta, nu degeaba numită „de aur”, rămîne unită și întreagă. S-a făcut omagierea profesorilor, mari personalități ale teatrului românesc: Aura Buzescu, N. Bălățeanu, Marietta Sadova; era prezentă, dintre toți, Sorana Coroamă Stanca. S-au nominalizat „trădătorii”, cei care au trecut, după absolvire, în alte „tabere”: regizori ca Dan Puican, Emil Reus (care a rămas și actor), Eugen Todoran, crainici Radio, ca Valeria Matei (savuroasă, citirea unor „știri” de ultimă oră, spirituale și acidulat satirice). S-a manifestat vocația poetică a unor

actori, care au recitat din propria creație: Sanda Toma, Mircea Albulescu, Flavia Buref, Victorița Dobre. Umorul a fost presărat, ca sarea în bucate, în convorbiri cu Gheorghe Cozorici (preașind excelenta sa rostire a *Scrisorii a III-a* de Eminescu) sau cu George Constantin („marele legumicultor”), care a citit cu gravitatea profund nuanțată monologul lui Prospero din *Furtuna* de Shakespeare, a fost servit cu lingura mare în lungă și nostima poveste de amor a galinaceelor, recitată, cu zîmbete galeșe și priviri complice, de Draga Olteanu, sau cu lingurița, în elegantul său periplu actoricesc, meditativ, liric, spiritual, muzical al lui Silviu Stănculescu. Muzica a fost, de altfel, un însoțitor permanent al acestei serii, prin delicatele improvizații la orga electronică ale compozitorului Gabriel Mărgărint, dar și în cîntecele lui Dumitru Rucăreanu, diseurul plin de farmec al promoției. Și au mai apărut, în roluri diverse, recitînd versuri sau fragmente din spectacole Ion Săsăran (în postură de profesor, cu trei dintre studenții săi, și de actor, rostind cu autoritate un monolog din *Arca lui Noe* de Lucian Blaga), Nae Floca Acileni, Nicolae Praidă, Victor Odillo Cimbru, Ion Niciu, Mihai Stoicescu, Ion Buleandră, aducînd omagiu teatrului lor la sărbătoarea tîrgumureșeană.

Sărbătoare care a continuat a doua zi, printr-o altfel de întîlnire cu publicul, la care au avut cuvîntul și spectatorii, unii dintre ei încercînd să provoace o discuție despre starea actuală a teatrului. Dar, cum o asemenea discuție nu era în program, ea a rămas doar enunțată ca o temă pentru o întîlnire viitoare. Iar prezența cîtorva studenți ai Academiei de Teatru din Tîrgu Mureș a inspirat o notă lirică și optimistă încheierii rostite de Mircea Albulescu, cu fața spre „viitorul nostru, prin copiii noștri”.

Nu trebuie omis faptul că, pe tot parcursul seriei de gală, apreciatul caricaturist Ștefan Popa Popa's a lucrat sîrguincios, producînd rînd pe rînd portretele celor ce se prezentau la rampă. Rezultatul a fost adunat apoi într-o expoziție, al cărei vernisaj a avut loc în continuare; o adevărată galerie de actori, surprinși în trăsăturile lor caracteristice, cu umor și maliție, cu un acut spirit al observației, de un talent confirmat în multe concursuri internaționale.

Și ce a mai urmat?

Spectacolul *Urmărindu-l pe Godot* de Drago Jančar, tînră autor sloven, prezentat de Teatrul Național Sloven din Ljubljana, care a onorat astfel sărbătoarea Naționalei tîrgumureșeană.

Aurel Ștefănescu, Dan Glasu și Nicu Mihoc în Arthur osînditul de M. Vișniec, Teatrul Național din Tîrgu Mureș

MARGARETA BĂRBUȚĂ